

SANDEFJORD
KOMMUNE

PLAN FOR ET TRYGT OG GODT SKOLEMILJØ

I SANDEFJORDSKOLEN

Skolenes oppfølging av Opplæringsloven kapittel 9A

**SANDEFJORD
KOMMUNE**

INNHOLD

FELLES PLAN	2
Innledning	2
Rettigheter og verdigrunnlag	3
§ 9 A-2 Retten til eit trygt og godt skolemiljø	4
§ 9 A-3 Nulltoleranse og systematisk arbeid	4
§ 9 A-4 Aktivitetsplikt for å sikre at elevar har eit trygt og godt psykososialt skolemiljø	4
§ 9 A-5 Skjerpa aktivitetsplikt dersom ein som arbeider på skolen, krenker ein elev	4
Definisjoner	5
Skolenes arbeid	6
Nulltoleranse og systematisk arbeid	6
Fremme trygge og gode skolemiljøer	7
Forebygge mobbing og andre krenkelser	8
Håndtering av mobbing og andre krenkelser	9
Saksgang i sandefjordskolen	9
Aktivitetsplikten	9
Plikt til å følge med	9
Plikt til å gripe inn	11
Plikt til å varsle	11
Plikt til å undersøke	11
Pedagogisk analyse – identifisering av opprettholdende faktorer	12
Plikt til å sette inn tiltak	13
Tiltakene skal være til barnets beste	13
Dokumentasjon	14
Handlingsveileder i saker som angår elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø – opplæringslova kap. 9A.	15
Aktivitetsplikt	15
Dokumentasjonsplikt	15
Varslingsplikt for de som arbeider ved skolen	15
Varslingsplikt for skoleledere til skoleeier	16
Fylkesmannens håndheving av skolemiljø saker	16
Ved mistanke om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø	17
når en elev blir utsatt for mobbing	18
Ved mistanke om at en som arbeider ved skolen krenker en elev	19

FELLES PLAN

INNLEDNING

Et godt psykososialt miljø og et godt læringsmiljø legger til rette for trivsel, glede og god læring.

Alle som arbeider i sandefjordskolen jobber systematisk og kontinuerlig for å kunne tilby alle elever en trygg og faglig stimulerende skolehverdag. Vi fokuserer på de voksnes rolle som gode forbilder og tydelige ledere i klasserommet med struktur og kultur for læring.

Elever i sandefjordskolen skal oppleve et trygt og godt læringsmiljø. Vi skal ha effektive tiltak som fremmer elevenes sosiale ferdigheter og som bidrar til å forebygge, redusere og stoppe eventuell uønsket atferd på et tidligst mulig tidspunkt. Skolene skal gjennom systematisk oppfølging og forbedringer av de ulike forhold etterstrebe at disse til enhver tid er best mulig.

Sandefjordskolen skal være fri for alle former for krenkende atferd, og skolemiljøet skal virke positivt på elevenes helse, trivsel og læring. I tillegg skal sandefjordskolen lære barn og unge å mestre sitt eget liv og sin egen psykiske helse, ta sosialt ansvar og vise medborgerskap.

Elevene i sandefjordskolen skal:

- Være trygge på at elevens beste alltid er et grunnleggende hensyn
- Oppleve tilhørighet
- Gis mot og trygghet til å ytre egne meninger og til å si ifra på andres vegne

Dette dokumentet gir føringer for hvordan sandefjordskolen skal arbeide for å skape et trygt og godt skolemiljø (kapittel 9 A i opplæringsloven), og håndtere krenkelser og mobbing. I dette arbeidet er det tre viktige forutsetninger:

- 1. Alle voksne på skolen har plikt til å følge med, undersøke, gripe inn, varsle og sette inn tiltak når de får mistanke om eller kjennskap til krenkelser**
Det vises til «Handlingsveileder i saker som angår elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø».
- 2. Skolene driver et aktivt og systematisk arbeid for å fremme et godt skolemiljø**
Plan for trygt og godt skolemiljø skal bestå av to deler. Del 1 (denne planen) er overordnet og gjelder for alle skoler. Skolene må sørge for å ha lokale planer for del 2, som beskriver skolens aktive og systematiske arbeid for å fremme et godt skolemiljø. Dette kan eksempelvis være årshjul/sjekkliste for arbeid med skolemiljøet/forebyggende aktiviteter for ansatte og elever.
- 3. Dialogen mellom skole og hjem må være basert på gjensidig respekt**

RETTIGHETER OG VERDIGRUNNLAG

FNs barnekonvensjon gir barn grunnleggende menneskerettigheter. Barnekonvensjonen har fire sentrale prinsipper som skal være førende for arbeid med barn:

- Barns rett til vern mot diskriminering (artikkel 2)
- Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn (artikkel 3)
- Retten til liv og plikten til å sikre utvikling (artikkel 6)
- Barns rett til å bli hørt (artikkel 12)

I arbeidet for et trygt og godt skolemiljø er anerkjennelse av barn og unges opplevelse og medvirkning et grunnleggende prinsipp. Barn skal bli tatt på alvor av profesjonelle voksne som tar ansvar for å følge opp saken når de forteller om hvordan de har det.

Forskrift om miljørettet helsevern (folkehelseloven) i skoler har som overordnet mål å bidra til et bedre oppvekst- og læringsmiljø i skolen. Forskriftens §12. «*Psykososiale forhold*» sier følgende: *Virksomheten skal fremme trivsel og gode psykososiale forhold.* Med psykososiale forhold menes de mellommenneskelige forholdene på skolen, i motsetning til for eksempel det fysiske miljøet som er knyttet til skolens fysiske område som uteareal, skolebygninger og lignende. Alle elever i sandefjordskolen har rett til et godt psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring.

Kapittel 9 A i opplæringsloven skal bidra til at elevene har det trygt og godt på skolen, slik at elevene trives og kan lære best mulig. Reglene gir eleven en individuell rett og inneholder en fremgangsmåte for hvordan skolen og fylkesmannen skal behandle sakene på best mulig måte. Retten til et trygt og godt skolemiljø gjelder for alle som er elever på barnetrinnet, ungdomstrinnet og i videregående skole.

Reglene om elevenes skolemiljø gjelder

- i timer og friminutt på skolen
- i leksehjelp som er i skolens regi (unntak §§ 9 A-10* og 9 A-11**)
- i skolefritidsordninger (SFO) (unntak §§ 9 A-10* og 9 A-11**)

Reglene gjelder også når skolen, leksehjelpen eller SFO har aktiviteter utenfor skolens bygninger/område, eller er i lokaler utenfor skolens område. Kapittel 9A gjelder ikke på skoleveien eller i fritiden, men dersom forhold utenfor skolen, f.eks på skoleveien, gjør at en elev ikke opplever at det er trygt og godt å være på skolen, har skolen like fullt en plikt til å hjelpe eleven.

*§ 9 A-10. *Ordensreglement* Kommunen skal gi forskrift om ordensreglement for den enkelte grunnskole, og fylkeskommunen skal gi forskrift om ordensreglement for den enkelte videregående skole.

**9 A-11. *Bortvising* Kommunen kan fastsette i ordensreglementet at grunnskoleelever kan visast bort fra undervisninga dersom dei bryt reglementet i alvorleg grad eller fleire gonger.

§ 9 A-2 Retten til eit trygt og godt skolemiljø

Alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring.

Eleven har en individuell rett til et trygt og godt skolemiljø, og det er elevens egen subjektive oppfatning som avgjør om skolemiljøet er trygt og godt.

§ 9 A-3 Nulltoleranse og systematisk arbeid

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering. Skolen skal arbeide kontinuerleg og systematisk for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller i medhald av kapitlet blir oppfylte. Rektor har ansvaret for at dette blir gjort.

Skolene skal ha nulltoleranse mot krenkelser, jf. oppl. § 9 A-3. Eksempelene som nevnes i loven er mobbing, vold, diskriminering og trakassering, men skolene skal ha nulltoleranse også for mindre alvorlige krenkelser. Verken direkte handlinger som for eksempel hatytringer, eller mer indirekte krenkelser, som utestenging, isolering og baksnakking skal tolereres. Hva som er en krenkelse skal tolkes vidt, men ikke slik at alle kritiske utsagn eller uenigheter er krenkelser. Skolens oppgave er også å lære elever å tenke kritisk og å respektere andres meninger og overbevisninger, jf. Prop. 57 L (2016-2017) s. 14.

Skolen skal også jobbe kontinuerlig og systematisk for å fremme helsen, miljøet og tryggheten til elevene.

§ 9 A-4 Aktivitetsplikt for å sikre at elevar har eit trygt og godt psykososialt skolemiljø

Skolen og skoleeier har en plikt til å handle i henhold til aktivitetsplikten, slik at elevens rett blir oppfylt. Alle ansatte ved skolen har en aktivitetsplikt som består av 5 delplikter:

	Ansvarlig
Plikt til å følge med	Alle som arbeider på skolen
Plikt til å gripe inn	Alle som arbeider på skolen
Plikt til å varsle	Alle som arbeider på skolen
Plikt til å undersøke	Skolen
Plikt til å sette inn tiltak	Skolen

§ 9 A-5 Skjerpa aktivitetsplikt dersom ein som arbeider på skolen, krenkjer ein elev

Hvis en elev opplever å bli mobbet eller krenket av en lærer eller andre som jobber på skolen, har skolen et ekstra ansvar for å følge opp saken. Rektor skal da varsle skoleeier (skjema i websak), som vil følge opp saken videre.

DEFINISJONER

Ingen elever skal bli utsatt for krenkende ord eller handlinger på skolen eller på skoleveien. I sandefjordskolen bruker vi disse definisjonene på krenkende ord og handlinger:

Krenkelser er ord eller handlinger som barn eller unge opplever som krenkende for hans eller hennes verdighet og integritet, eller som gjør at de føler seg ekskludert fra et fellesskap. Kort sagt er krenkelser ord eller handlinger som gjør at en elev blir lei seg eller ikke har det bra. Krenkelser kan ha ulike former. Det kan være alt fra enkeltstående ytringer eller handlinger til gjentatte episoder. Det omfatter blant annet mobbing, vold, rasisme, trakassering og diskriminering. Det kan også være erting, plaging, negative kommentarer, knuffing, baksnakking, ryktespredning, utfrysing eller andre handlinger som gjør at barn og unge opplever utrygghet, ubehag eller ikke føler seg inkludert i fellesskapet. Både barn, unge og voksne kan krenke.

Ulike typer krenkelser

Krenkelser har ulike former og foregår på ulike arenaer. De kan være *fysiske*, *verbale* eller *indirekte*, og mange blir utsatt for flere typer krenkelser samtidig, og fra ulike grupper. *Fysiske krenkelser* kan være å dytte, slå, sparke eller kaste stein på en annen. *Verbale krenkelser* kan være trusler eller kommentarer. *Indirekte krenkelser* innebærer at den som krenker utfører ekskluderende handlinger overfor en annen uten å bli identifisert. Dette kan for eksempel være baksnakking, å bli venn med en annen som hevn eller negativt kroppsspråk. De indirekte krenkelsene kan ofte være vanskelig for voksne å oppdage.

Digitale krenkelser

Digitale krenkelser kan være mer intense fordi de kan skje døgnet rundt, fordi de skjer på sosiale arenaer der barnet/ungdommen gjerne vil være, fordi mange kan se det og fordi det lett kan spres og være tilnærmet umulig å slette. Digitale krenkelser kan være ekstreme, fordi mange våger å gjøre mer på nettet enn de gjør ansikt til ansikt, og fordi det er vanskelig for tilskuere å gripe inn eller stoppe det. Digitale krenkelser starter ofte på skolen, og de som er utsatt for krenkelser ansikt til ansikt på skolen, er ofte mer utsatt for digitale krenkelser.

Digitale krenkelser er ofte mindre synlig for foreldre, lærere og andre voksne. Digitale krenkelser som foregår mellom elever på skolen, eller som er relatert til skolen, er også skolens ansvar å håndtere. Mange digitale krenkelser kan være straffbare handlinger. Straffeloven og åndsverkloven gjelder også for digitale handlinger og digitale rom. I tillegg til å sette inn sanksjoner overfor elever i tråd med ordensreglementet, kan det være behov for å politianmelde digital mobbing, selv om de som har mobbet er under 15 år.

Vold innebærer at noen bruker makt for å skade andre.

Rasisme innebærer at noen blir forskjellsbehandlet eller plaget, for eksempel fordi de har en annen hudfarge eller snakker et annet språk.

Identitetsbaserte krenkelser/diskriminering betyr at en person blir dårligere behandlet eller trakassert, for eksempel på grunn av kjønn, legning, funksjonsevne, tro, hudfarge eller opprinnelse.

Mobbing

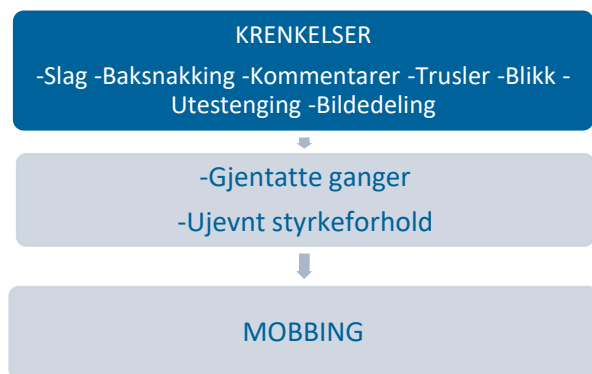
Krenkelser blir mobbing når atferden er gjentatt negativ eller «ondsinnnet», og den kommer fra en eller flere rettet mot en elev som har vanskelig for å forsvare seg. Det kan dreie seg om utestengning, spredning av løgner, trusler, negative kommentarer om utseende og fysiske

krenkelser som slag, dytting og sparking. Gjentatt erting på en ubehagelig eller sårende måte er også mobbing.

Det er mobbing når:

- noen blir utsatt for gjentatte negative handlinger fra en eller flere sammen
- det er et ujevnt styrkeforhold mellom den som plager og den som blir plaget

Mobbing skiller seg fra det vi ser som en konflikt, og krever andre tiltak enn tradisjonell mekling fordi mobbing er et alvorlig overgrep mellom to asymmetriske parter. Mobbing skal stoppes umiddelbart.

Skolemiljøgruppe

Skolene kan velge å nedsette en egen «skolemiljøgruppe» eller å la allerede opprettede grupper slik som sosialpedagogisk team, ressursteam eller lignende være forum for drøfting av elevenes skolemiljø.

SKOLENES ARBEID

NULLTOLERANSE OG SYSTEMATISK ARBEID

Sandefjordskolen har *nulltoleranse* mot krenkelser. Eksempelene som nevnes i loven er mobbing, vold, diskriminering og trakassering, men skolene har nulltoleranse også for mindre alvorlige krenkelser. Verken direkte handlinger som for eksempel hatytringer, eller mer indirekte krenkelser, som utestenging, isolering og baksnakking skal tolereres. Hva som er en krenkelse tolkes vidt, men ikke slik at alle kritiske utsagn eller uenigheter er krenkelser. Skolens oppgave er også å lære elever å tenke kritisk og å respektere andres meninger og overbevisninger.

Å opprettholde og videreutvikle trygge og gode skolemiljøer krever *et kontinuerlig og systematisk arbeid*. Med kontinuerlig menes det at det systematiske arbeidet må være en rød tråd i skolens arbeid, og ikke bare noe som gjøres når det oppstår ubehagelige situasjoner eller ved oppstarten av et nytt skoleår. Arbeidet skal drives hele tiden, gjennom hele skoleåret.

Det systematiske arbeidet skal være gjennomtenkt og planmessig. Planene og rutineene må være innarbeidet og må følges av personalet når det jobbes med saker som vedrører det psykososiale miljøet til elevene. Skoleledelsen har ansvaret for den daglige oppfølgingen av

skolens systematiske arbeid. Skolens ledelse ved rektor og avdelingsleder, følger med og har ansvaret for at det systematiske arbeidet er aktivt, systematisk og planmessig.

Det systematiske arbeidet er tredelt:

- Arbeidet med å *fremme trygge og gode skolemiljøer* er en del av den ordinære pedagogiske praksisen på en skole og er ofte universelle tiltak som kommer alle elevene til gode.
- *Forebygging av mobbing og andre krenkelser* er rettet mot å minske risikoen for at mobbing og andre krenkelser skjer.
- *Håndtering av mobbing og andre krenkelser* handler om hvordan skolen avdekker, stopper og følger opp saker om mobbing og andre krenkelser.

FREMME TRYGGE OG GODE SKOLEMILJØER

Som grunnlag for vår tenkning for å *fremme trygge og gode skolemiljøer* kan man anvende en modell utviklet ved Adferdsenteret i forbindelse med undersøkelsen «*Positiv atferd og støttende læringsmiljø i skolen*» og viser noen av aktivitetene som foregår sandefjordskolen:

RØDT OMRÅDE: INDIVIDUELL INTERVENSJON

Gjelder enkeltelever, vurdering om tiltak skjer på individnivå.

EKSEMPLER PÅ TILTAK	BESKRIVELSE
Samtaler med hjemmet	Samarbeid med foresatte
Forebyggende avdeling	Samarbeid med politiet
Tverrfaglig samarbeid	Samarbeid med PPT, barnevern, BUPA, Glenne Autismesenter oa.

GULT OMRÅDE: GRUPPEINTERVENSJON

Gjelder noen elever (i risiko), effektive støttetiltak, tidsavgrenset

EKSEMPLER PÅ TILTAK	BESKRIVELSE
Jente- og guttegrupper	Tilbud om gruppesamtaler. Målet er å fokusere på mestring og finne løsninger.
Samtalerekker med enkeltelever med sosialrådgiver/miljøarbeider/helsesykepleier	Tilbud til enkeltelever

Tiltak rettet mot klasse	Miljøarbeider, avdelingsleder, helsesykepleier og kontaktlærere. Metodikk er samtaler, elevmedvirkning, speiling, lek og humor, for å etablere et godt klassemiljø.
Fraværslutinene	Følge opp elevenes fravær. De ulike nivåene synliggjøres med ansvar og oppgaver.

GRØNT OMRÅDE: UNIVERSELL INTERVENSJON

Gjelder alle elevene og skal virke forebyggende og proaktivt.

EKSEMPLER PÅ TILTAK	BESKRIVELSE
Ordensreglementet	Regler for å skape ro og orden og et godt læringsmiljø i klassene.
Elevrådet	Bidra til aktiv elevmedvirkning og et godt læringsmiljø.
Aktiviteter i gymsal	Ballspill og lek i gymsal
Faste arrangementer	Juleball, aktivitetsdager, Halloween, balldag

FOREBYGGE MOBBING OG ANDRE KRENKELSER

I sandefjordskolen har vi følgende rutiner som en del av arbeidet med for å *forebygge mobbing og andre krenkelser*. Sjekklisten tar for seg at skolen gjennomfører lovpålagt oppgaver i forbindelse med arbeid med skolemiljø.

Rutiner	Når	Ansvar	Utført
Gjennomgang av sandefjordskolens plan for trygt og godt skolemiljø for elever, ansatte, foresatte og skolens utvalg (SU, SMU, FAU, elevråd)	Oppstart skoleår	Ledelsen	
Gjennomgang av aktivitetsplikten § 9A-4 for ansatte	Oppstart skoleår	Ledelsen	
Gjennomgang av veiledning og mal aktivitetsplan for ansatte	Oppstart skoleår	Ledelsen	
Gjennomgang av ordensreglement for elever, ansatte, foresatte og skolens utvalg (SU, SMU, FAU, elevråd)	Oppstart skoleår	Ledelsen	
Evalueringsav det forebyggende arbeidet med skolemiljøet basert	Avslutning skoleår	Ledelsen	

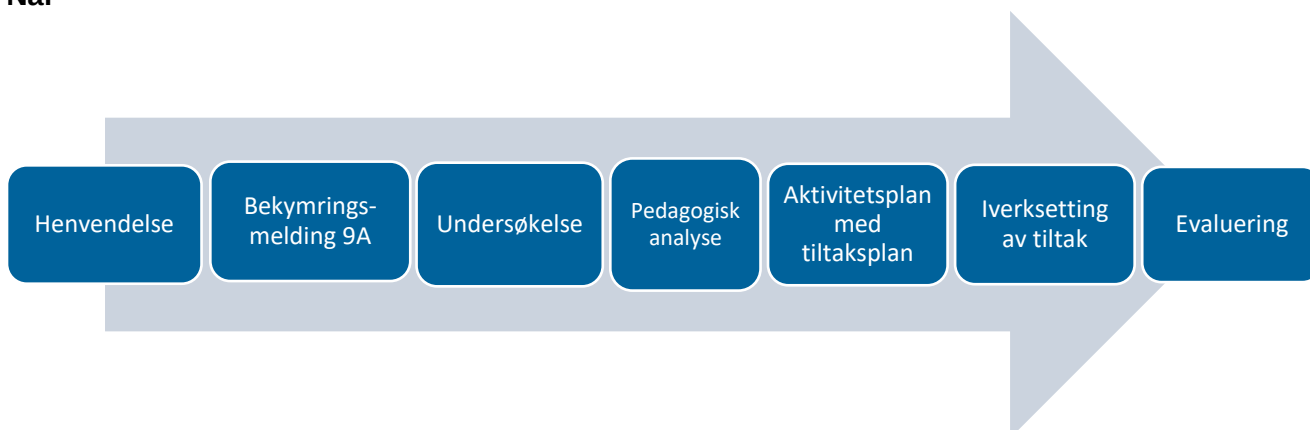

på synspunkter fra ansatte, elever og foreldre			
Gjennomgang av skolens årshjul/sjekkliste for arbeid med skolemiljøet/forebyggende aktiviteter for ansatte og elever	Oppstart skoleår	Ledelsen/miljøarbeider/ Sosiallærer	
Kartlegging av skolens ekstra sårbare elever (skjerpet avktivitetsplikt)	Oppsummering etter utv.samtaler Ved endringer i elevgruppe/ melding/henvendelser	Ledelse Kontaktlærer	

HÅNDTERING AV MOBBING OG ANDRE KRENKELSER

Saksgang i sandefjordskolen

Når

Aktivitetsplikten

Aktivitetsplikten gjelder for alle ansatte og inntre når en ansatt får mistanke eller kunnskap om at en elev blir utsatt for krenkende ord eller handlinger. Aktivitetsplikten inntre også om den ansatte er i tvil.

Den ansatte skal:

- ta mistanken på alvor
- gripe inn og stoppe atferden med en gang, og snarest mulig undersøke saken
- varsle ledelsen

Plikt til å følge med

I Sandefjord skal alle skoler følge med på elevenes skolemiljø etter denne planen:

Aktivitet	Når	Ansvar for oppfølging
Daglig kontakt med elevene	Hver dag	Alle ansatte
Inspeksjonsordninger med tydelige ansvarsbeskrivelser	Hver dag	Rektor/alle ansatte
Trinnets sosiale miljø er tema på team-, trinn- eller avdelingsmøte	Hver uke	Kontaktlærer/avdelingsleder
Trinnets sosiale miljø er tema på møter i SFO	Hver uke	Avdelingsleder/SFO-leder
Oppfølging av enkeltelever i sosialpedagogisk team på ungdomstrinnet	Jevnlig	Rektor/Avdelingsleder/rådgivere
Klassemiljøundersøkelse	Ved behov	Lærerteam/avdelingsleder
Observasjon	Ved behov	Avdelingsleder/rektor/rådgiver
Kartlegging av skolegård	Ved behov	Avdelingsleder/rektor/rådgiver
Elevrådet tematiserer trivsel, mobbing og krenkelser som felles tema	Høst og vår	Elevrådskontakt
Elevsamtaler minst to ganger årlig. Oppsummering i team/trinn/avdeling/lederteam	Høst og vår	Kontaktlærere/avdelingsleder
Utviklingssamtaler to ganger årlig. Oppsummering i team/trinn/avdeling/lederteam. Identifisering av ekstra sårbare elever.	Høst og vår	Kontaktlærere/avdelingsleder
Elevundersøkelsen gjennomføres. Analyse av resultater i ledergruppe, personalgruppe, elevråd, SU/SMU	Høst	Rektor/avdelingsleder
Foreldreundersøkelsen 3., 6., 8.-10.trinn	Høst	Rektor/avdelingsleder
Rutiner for oppfølging av bekymringsfullt fravær (med blant annet intervju elev og foresatte)	Ved behov	Kontaktlærer/avdelingsleder
Trinnets/klassens sosiale miljø er tema på foreldremøter	Årlig	Kontaktlærere/avdelingsleder

Samarbeid mellom barneskole og ungdomsskole i overgangen	Vår	Rådgiver/avdelingsleder
Mottak av henvendelser vedr. skolemiljø som kommer fra elever, foresatte og andre	Ved behov	Alle – og melde videre ved behov

Plikt til å gripe inn

Den ansatte har plikt til å gripe inn dersom det er nødvendig og mulig. Hensikten er å stanse uønskede handlinger så rask som mulig for å unngå/ redusere fysiske og psykiske skader hos de involverte.

Plikt til å varsle

I sandefjordskolen brukes et eget skjema (Compilo) til å varsle skoleledelsen ved mottatt muntlig eller skriftlig bekymring. I tillegg brukes skjema «melding til skoleeier» (websak) ved særlig alvorlige tilfeller eller hendelser som involverer skolens ansatte, *jf § 9A -5 Skjerpa aktivitetsplikt dersom ein som arbeider på skolen, krenkjer ein elev.*

Plikt til å undersøke

betr. at skolen skal undersøke elevens opplevelse av skolemiljøet. Man skal finne ut hva som ligger bak elevens opplevelse, og ikke framskaffe bevis. Denne fasen er vesentlig før utforming av tiltak.

Elevene skiller som oftest ikke mellom det å være sosial på nett og i fysiske omgivelser. Skolen må derfor være bevisste på at skolemiljø saker ofte har digitale spor. For å kunne sette inn relevante tiltak i slike tilfeller, må skolen ha kjennskap til elevenes sosiale liv på nett og de sosiale mediene elevene bruker.

Alle ansatte ved skolen har ansvar for å

- ha samtaler med elever
- lytte til elever som forteller om sine opplevelser, uavhengig av hva den voksne måtte mene om hendelsen, atferden og eleven

Samtalen er utgangspunktet for at de voksne kan få tilgang til elevenes opplevelser av skolemiljøet. Samtalen er viktig i alle faser i arbeidet for et trygt og godt skolemiljø.

Undersøkelsene skal belyse

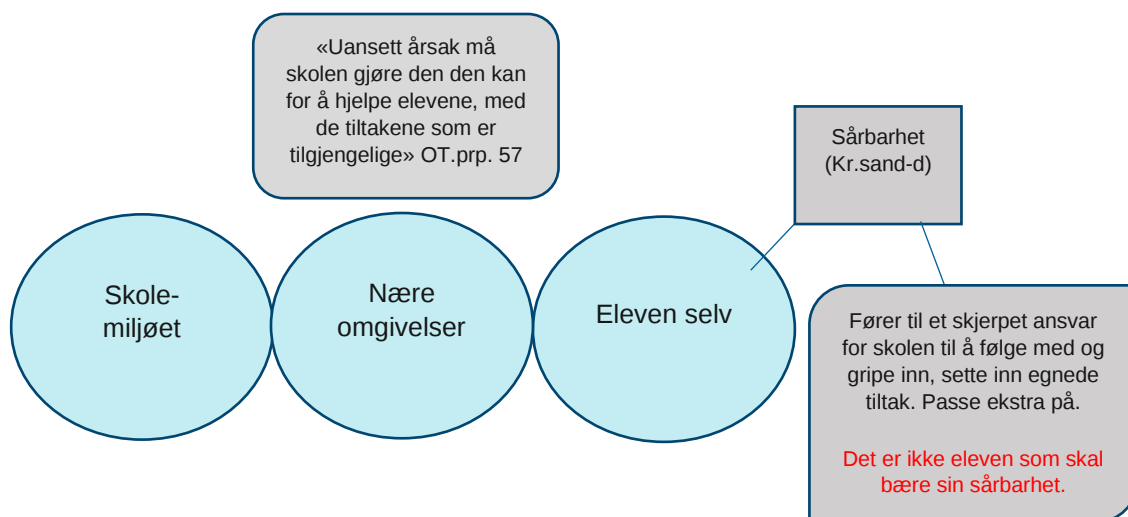
- elevenes subjektive opplevelse
- fakta om situasjonen
- faktorer i skole- og klassemiljøet som kan bidra til at eleven ikke har det trygt og godt
- faktorer i nærmiljøet som kan bidra til at eleven ikke har det trygt og godt

Det kan være aktuelt å undersøke hendelser tilbake i tid eller forhold utenfor skolen, dersom disse påvirker elevens opplevelse av sitt psykososiale skolemiljø. Selv om årsakene kan

forklares med faktorer i eleven selv, må skolen ha fokus på å sette inn tiltak for det man kan gjøre noe med.

Hva kan være grunnen til at elever ikke opplever å ha det trygt og godt på skolen? Kan handle om:

Pedagogisk analyse – identifisering av opprettholdende faktorer

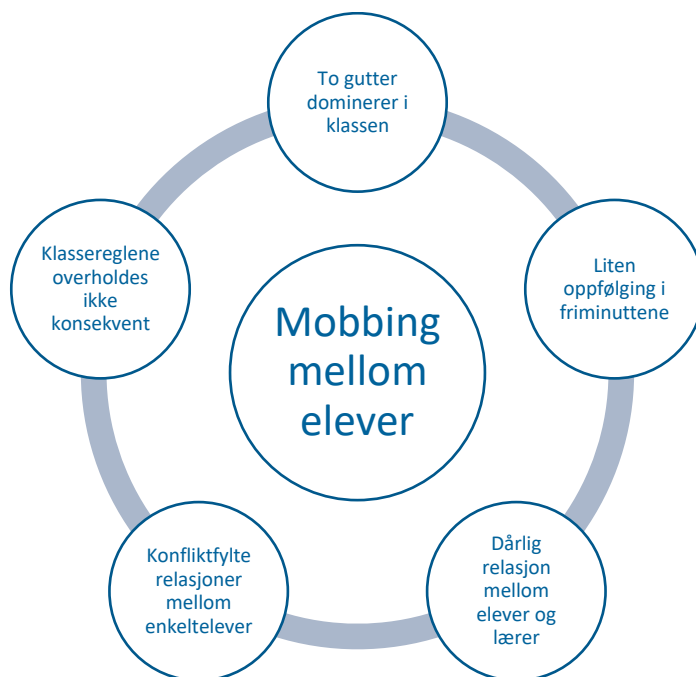
Analyse betyr å undersøke noe systematisk med utgangspunkt i kunnskap om det som skal undersøkes. I denne sammenhengen menes med pedagogisk analyse at man med bakgrunn i pedagogisk kompetanse systematisk undersøker de faktorer som kan tenkes å bidra til elevenes opplevelse av eget skolemiljø. Eksempelvis, men ikke begrenset til, kan dette være:

- Sosiale strukturer i klassen eller på skolen.
- Skolens rutiner for inspeksjon
- Oppfølgingen av ordenreglement
- Relasjoner mellom lærer og elev
- Kommunikasjon
- Tidligere uløste konflikter mellom enkeltelever eller grupper av elever
- Elevens tidligere erfaringer, f. eks med krenkelser eller tillitsbrudd

Som en del skolens undersøkelse, bør skolen gjennomføre en pedagogisk analyse av situasjonen. Hensikten med analysen er å identifisere konkrete opprettholdende faktorer, slik at man i større grad kan lykkes med å utforme en aktivitetsplan med konkrete tiltak som kan evalueres. For mer informasjon, se veiledning til aktivitetsplan (Compilo).

Deretter må det formuleres en problemstilling og mål for tiltakene, som er utgangspunkt for tiltakene i aktivitetsplanen.

Eks. Mobbing mellom elever på 8.trinn

Plikt til å sette inn tiltak

Opplæringsloven gir elevene rett til et trygt og godt skolemiljø, samt til å få gjenopprettet det gode skolemiljøet dersom retten ikke er oppfylt. Saker knyttet til skolemiljøet skal behandles raskt og prioriteres høyt av rektor. Skolen skal aldri avvise eller bagatellisere en elevs opplevelse av utrygghet eller mistriivsel på skolen. Når saken er undersøkt, skal skolen lage en skriftlig plan (aktivitetsplan) for arbeidet.

I tiltaksplanen skal det minimum stå

- hvilket problem som skal løses
- hva skolen har planlagt
- når tiltakene skal gjennomføres
- hvem som er ansvarlig
- når tiltakene skal evalueres

Tiltakene skal være til barnets beste

Et overordnet premiss for hva som er å regne som et egnet tiltak, er hensynet til barnets beste og barnets rett til å bli hørt. Tiltakene må være lovlige, gjennomtenkte, tilpassede og målrettede, slik at man stopper de elevene som har definisjonsmakten fra å handle negativt og får gjenopprettet et trygt miljø. Skolen har for eksempel ikke adgang til å bruke tvang som et av tiltakene sine.

I en barnets bestevurdering er det flere hensyn som skal identifiseres, vurderes og vektet i forhold til hverandre: Barnets mening, foresattes mening og skolens faglige vurderinger/hva som er klokt å gjøre.

Sandefjord kommune har utarbeidet en veileder til bruk i arbeidet med å skrive aktivitetsplan (compilo).

Dokumentasjon

Skolene plikter å dokumentere skriftlig hva de gjør for å sørge for at elever har det trygt og godt på skolen. Dokumentasjonen skal sikre at:

- elever og foreldre får et bevis på at skolen tar saken deres seriøst og at de forplikter seg til å hjelpe eleven
- fylkesmannen raskt kan få oversikt hvis saken meldes dit
- at saken er tilstrekkelig belyst ved eventuelle tilsyn, erstatningssaker eller straffesaker.

Skolene har to dokumentasjonsplikter:

- dokumentere hvilke tiltak de planlegger å gjennomføre - gjennom en tiltaksplan (del av aktivitetsplan)
- dokumentere hva de har gjort for å følge opp delpliktene i hver enkelt sak, det vil si følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak – kommer fram i aktivitetsplan

HANDLINGSVEILEDER I SAKER SOM ANGÅR ELEVENES RETT TIL ET TRYGT OG GODT SKOLEMILJØ – OPPLÆRINGSLOVA KAP. 9A.

Opplæringslovens kapittel 9A gir føringer for skolenes rutiner i forbindelse med varsling i skolemiljø saker. Denne handlingsveilederen skal gjøres kjent for alle som arbeider ved skolen og gjennomgås ved oppstart av nytt skoleår og med alle nyansatte.

Voksne som jobber i skolen har et særskilt ansvar for å sørge for at alle elever har et trygt skolemiljø, som fremmer helse, trivsel og læring.

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Skolen skal arbeide kontinuerlig og systematisk for å fremme helse, miljøet og sikkerheten til elevene.

AKTIVITETSPLIKT

Skolens plikt til å handle i slike saker er skjerpet og konkretisert gjennom en ny aktivitetsplikt fra 01.08.17.

Skolen har:

- Plikt til å følge med
- Plikt til å gripe inn i aktuelle situasjoner
- Plikt til å varsle alle mistanker og kjennskap
- Plikt til å undersøke alle mistanker og kjennskap
- Plikt til å sette inn tiltak når eleven ikke har et trygt og godt skolemiljø. (Det gjelder helt til eleven har det trygt og godt)

DOKUMENTASJONSPLIKT

Skolen skal lage en skriftlig plan (aktivitetsplan) når det skal gjøres tiltak i en sak. I planen skal det stå:

- a) Hvilke problem tiltaket skal løse
- b) Hvilke tiltak skolen har planlagt
- c) Når tiltaket skal gjennomføres
- d) Hvem som er ansvarlig for gjennomføring av tiltakene
- e) Når tiltakene skal evalueres

Skolen skal dokumentere varslinger, hva som er gjort og hvilke undersøkelser som er foretatt i slike saker. Det betyr at det skal skrives notater fra alle samtaler med involverte. Disse skal arkiveres i kommunens arkivsystem (websak).

VARSLINGSPLIKT FOR DE SOM ARBEIDER VED SKOLEN

Det følger av §9A-4 andre ledd at «Alle som arbeider ved skolen, skal varsle rektor dersom dei får mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø». Rektor skal varsles enten ved epost eller ved bruk av eget skjema. Det er ikke tilstrekkelig med muntlig beskjed, melding i teams, SMS, post-it eller lignende. Årsaken er at varsel om elevenes skolemiljø skal arkiveres.

Det følger av §9A-5 at «dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at ein annan som arbeider på skolen, utset ein elev for krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering, skal vedkommande straks varsle rektor. [...] Dersom det er ein i leiinga ved skolen som står bak krenkinga, skal skoleeigaren varslast direkte av den som fekk mistanke om eller kjennskap til krenkinga». Det skal varsles ved bruk av epost eller eget skjema.

VARSLINGSPLIKT FOR SKOLELEDERE TIL SKOLEEIER

Det følger av §9A-5 at i tilfeller der skolen har fått mistanke om eller kjennskap til at en som arbeider ved skolen krenker en elev, skal rektor straks varsle skoleeier. Dersom skolen får melding fra foresatte eller eleven om at eleven har blitt krenket av en som arbeider ved skolen skal skoleeier varsles i alle tilfeller.

I saker der skolen har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø som følge av krenkelser fra andre elever skal rektor varsle skoleeier i alvorlige tilfeller. Dette innebærer for eksempel når:

- krenkelsene er særlig voldelige eller på andre måter svært integritetskrenkende,
- når flere elever alvorlig har krenket en enkeltelev
- digital mobbing på tvers av skoler
- grove trusler (for eksempel gjennom sosiale medier) skal varsles til skoleeier.
- skolens ledelse over noe tid ikke har klart å løse en sak.

Skoleeier skal varsles i alle tilfeller når tredje aktivitetsplan for en elev iverksettes, dersom ikke varsel allerede er sendt i samme sak for samme elev.

Rektor kan delegere ansvaret for den daglige oppfølgingen av skolemiljø saker til avdelingsleder.

FYLKESMANNENS HÅNDHEVING AV SKOLEMILJØSAKER

Dersom en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, kan eleven eller foresatte melde saken til Fylkesmannen etter at saken er tatt opp med rektor. Om det er under en uke siden saken ble tatt opp, skal Fylkesmannen avvise saken, med mindre særlige grunner gjør dette urimelig.

VED MISTANKE OM AT EN ELEV IKKE HAR ET TRYGT OG GODT SKOLEMILJØ			
		Ansvar	Støtte
1	Meldinger som mottas eller observasjoner fylles inn i «Skjema for varsling i skolemiljøsaker» og leveres avdelingsleder eller rektor.	Alle ansatte	Kontaktlærer Rektor Avdelingsleder
2	Rektor informerer kontaktlærer og SFO-leder om mottatte varslinger som skal følges opp.	Rektor	Skolemiljøgruppe ved skolen Den som har fylt ut skjema
3	Samtale med den som ikke har et trygt og godt skolemiljø for å gi støtte og evt. skaffe mer informasjon. ➤ Ta utgangspunkt i det som er notert i varslingsskjema. ➤ La eleven fortelle, uten å presse. Husk at en som ikke opplever et trygt og godt skolemiljø som regel underdriver ➤ Oppsummer det du nå vet. Spør om det er noe eleven vil tilføre. ➤ Si til eleven at rektor informeres.	Kontaktlærer/avdelingsleder	
4	Foresatte skal informeres	Kontaktlærer/avdelingsleder	
5	Rektor tar saken opp i skolemiljøgruppa.	Rektor	
6	Gjennomfør pedagogisk analyse for å identifisere opprettholdende faktorer som bidrar til at eleven ikke opplever sitt skolemiljø som trygt og godt.	Rektor Avdelingsleder Kontaktlærer	Skolemiljøgruppe
7	Etter samtalen med eleven avklarer kontaktlærer med avdelingsleder eller rektor om det er behov for videre oppfølging.	Kontaktlærer/avdelingsleder	Skolemiljøgruppe Rektor
8	Dersom det er behov for videre oppfølging, skal skolen undersøke saken gjennom å innhente nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd. Undersøkelsen skal ha som formål å få frem fakta om en situasjon, bakgrunnen for elevenes opplevelse og hvilke forhold i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven har det på skolen.	Rektor/avdelingsleder/kontaktlærer.	Skolemiljøgruppe

	Dette kan kreve at undersøkelsene også handler om å avklare og opplyse forhold tilbake i tid eller utenfor skoletiden og skolens område. Rektor kan gjøre midlertidige tiltak.		
9	Dersom undersøkelsene, f. eks pedagogisk analyse viser at dette dreier seg om en mobbesak, gå til «Når en elev blir utsatt for mobbing» (se under). Dersom eleven opplever krenkelse fra en ansatt, gå til «Ved mistanke om at en som arbeider ved skolen krenker en elev». Dersom det er andre forhold som gjør at eleven ikke opplever et trygt og godt skolemiljø, gå til punkt 10.	Rektor	Skolemiljøgruppe
10	Skolen skal sette inn egnede tiltak som sørger for at eleven får et trygt og godt skolemiljø. Det skal lages en skriftlig plan (aktivitetsplan) innen en uke. <i>Hensynet til barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle skolens vurderinger og handlinger for å oppfylle aktivitetsplikten.</i>	Rektor	Skolemiljøgruppe Kontaktlærer Avdelingsleder

NÅR EN ELEV BLIR UTSATT FOR MOBBING

		Ansvar	Støtte
1	Gjennomfør ny samtale med den som blir mobbet.	Rektor Avdelingsleder Kontaktlærer	Skolemiljøgruppe
2	Samtale med foresatte til den som blir mobbet. Informer og inviter til videre samarbeid.	Rektor Avdelingsleder Kontaktlærer	Rektor
3	Samtale med den/de som mobber. Selv om det er flere som mobber, må du først snakke med en av gangen. Du bør avslutte med å snakke med de som mobber sammen. Sørge for tilstrekkelige notater og dokumentasjon.	Rektor Avdelingsleder Kontaktlærer	Skolemiljøgruppe Rektor
4	Samtale med foresatte til de som mobber hver for seg. Dersom du ønsker det, kan du snakke med flere samtidig. Ikke la foresatte selv ordne opp i elevgruppa.	Rektor Avdelingsleder Kontaktlærer	Skolemiljøgruppe
5	Utarbeide aktivitetsplan innen en uke: ➤ Hvilket problem tiltakene skal løse	Rektor Avdelingsleder	Skolemiljøgruppe

	➤ Hvilke tiltak skolen har planlagt ➤ Når tiltakene skal gjennomføres ➤ Hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene ➤ Når tiltakene skal evalueres.		
6	Oppfølging: Mobbesituasjonen følges inntil den opphører helt. Etter en tid kan det være gunstig å ha samtale mellom den som ble mobbet og de som mobber	Rektor Avdelingsleder Kontaktlærer	Skolemiljøgruppe Rektor
7	Evaluering ➤ Har skolen lyktes med å gjennomføre tiltakene? ➤ Har tiltakene hatt ønsket effekt? ➤ Hva er videre oppfølging?	Rektor Avdelingsleder Kontaktlærer	Skolemiljøgruppe
8	Søk ekstern hjelp om nødvendig	Rektor	KBU Fylkesmannen Mobbeombudet

VED MISTANKE OM AT EN SOM ARBEIDER VED SKOLEN KRENKER EN ELEV

		Ansvar	Støtte
1	Kontakte ledelsen straks hvis det er mistanke om at en ansatt mobber en elev. Dersom en i skoleledelsen står bak krenkelsene, skal skoleeier varsles direkte	Alle ansatte	KBU Seksjonsleder skole Skolemiljøgruppe
2	Rektor skal varsle skoleeier umiddelbart i alle saker hvor det er mistanke om at en ansatt krenker en elev	Rektor	Skolemiljøgruppe KBU
3	Gjennomfør samtale med eleven det gjelder.	Rektor/ KBU	Seksjonsleder skole
4	Samtale med foresatte. Informer og inviter til videre samarbeid.	Rektor/Seksjonsleder skole	Skolemiljøgruppe KBU
5	Samtale med den ansatte. Informer om opplysningene som er kommet fram, og la den ansatte få kommentere disse. Be om at den ansatte redegjør skriftlig for sin versjon av saken.	Rektor/Seksjonsleder skole	Skolemiljøgruppe KBU
6	Rektor/kommunalsjef må undersøke saken gjennom å innhente nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd.	Rektor/Seksjonsleder skole	Skolemiljøgruppe KBU

	Undersøkelsen skal ha som formål å få frem fakta om situasjonen og bakgrunnen for elevenes opplevelse. Dette kan kreve at undersøkelsene også handler om å avklare og opplyse forhold tilbake i tid. Rektor/kommunalsjef kan gjøre midlertidige tiltak.		
7	Utarbeide aktivitetsplan innen en uke: ➤ Hvilket problem tiltakene skal løse ➤ Hvilke tiltak skolen har planlagt ➤ Når tiltakene skal gjennomføres ➤ Hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene ➤ Når tiltakene skal evalueres.	Rektor/Seksjonsleder skole	Skolemiljøgruppe KBU
8	Evaluering ➤ Har skolen lykket med å gjennomføre tiltakene? ➤ Har tiltakene hatt ønsket effekt? ➤ Hva er videre oppfølging?	Rektor/Seksjonsleder skole	Skolemiljøgruppe KBU
9	Den ansatte følges opp i tråd med personalhåndboka	Rektor/Seksjonsleder skole	Skolemiljøgruppe HR KBU
10	Søk ekstern hjelp om nødvendig	Rektor/Seksjonsleder skole	HR Fylkesmannen Mobbeombudet

